плану, семінари та тренінги для вчителів, співпраця між педагогами та батьками, використання принципу «рівного наставництва» не можуть існувати без найважливішого фактора – готовності вчителів загальноосвітніх шкіл, що прямо впливає на реалізацію інклюзивної освіти.

Перспективними напрямами дослідження проблеми готовності вчителів є питання здійснення підготовки вчителів загальноосвітніх шкіл до навчання дітей з аутичними порушеннями в інклюзивних умовах, що включає складання списку необхідних особистісних якостей та навичок вчителя, розробка рекомендації для курсів підвищення кваліфікації щодо теми «Інклюзивна освіта».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Задорин И.В.,Колесникова Е. Ю.,Новикова Е. М. Инклюзивное образование в Москве: дифференциация информированности участников как фактор-ограничение. – М., Психологическая наука и образование, 2011, № 1 стр. 60-73
2. Інклюзивна освіта в Україні [Електронний ресурс] / БФ «Квіти Життя»; ред. Івашура Н.С., web-майстер Івашура М.І. – електорнні данні, Харків 2012, режим доступу: http://inclusion.fl-life.com.ua, вільний. – Загол. з экрану. Мова укр, рос, анг.
3. Колупаєва А.А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітні навчальні заклади: Монографія, - К,: Педагогічна думка, 2007. – 458с.
4. Шульженко Д.І. Основи психологічної корекції аутистичних порушень у дітей: монографія. – К., 2009. – 385с.
5. Шульженко Д.І. Формування готовності дітей з аутистичним спектром порушень до навчання у школі. Корекційна педагогіка. Вісник української асоціації корекційних педагогів. – 2008. - №1. С. 9-15.
6. Wagner, S (1999). “Inclusive programming for elementary students with autism”, Future horizons inc., ISBN 978-1-885477-54-5.

УДК 376.36:371.315.7

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА

Качуровська О.Б.
кандидат педагогічних наук, доцент
Соколовська М.В.
Інститут корекційної педагогіки та психології
НПУ імені М.П.Драгоманова

Стаття присвячена проблемі формування інформаційної компетентності майбутніх учителів-логопедів засобами дистанційного навчання. Проаналізовано стан сформованості інформаційної компетентності студентів-логопедів, визначено етапи формування інформаційної компетентності учителя-логопеда засобами дистанційного навчання.

Статья посвящена проблеме формирования информационной компетентности будущих учителей-логопедов средствами дистанционного обучения. Проанализировано состояние сформированности информационной компетентности студентов-логопедов, определены этапы формирования информационной компетентности учителя-логопеда средствами дистанционного обучения.

The article deals with the problem of formation of information of future teachers, speech therapists means of distance learning. The condition of formation of information literacy for students of speech therapy, defined stages of the formation of information literacy for speech therapists means of distance learning.

Ключові слова: інформаційна компетентність, дистанційна освіта, дистанційне навчання, інформатизація освіти.

Ключевые слова: информационная компетентность, дистанционное образование, дистанционное обучение, информатизация образования.

Key words: Information competency, distance education, distance learning.

На сучасному етапі інформатизації освіти науковці однією з домінуючих проблем називають проблему підготовки викладачів та студентів до використання в навчальному процесі нових інформаційно-комунікаційних технологій.

Підготовка сучасних дітей до життєдіяльності в умовах інформаційного суспільства, високотехнологічного навчального середовища, виховання підростаючого покоління, потребує опанування навичками використання інформаційно-комунікаційних технологій і впровадження їх у процес навчання. Активізація діяльності, підвищення мотивації до навчання є важливим завданням розвитку дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку. Національна доктрина розвитку освіти визначає підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві як один з головних пріоритетів.

Різні аспекти розв'язування проблем впровадження інформаційних технологій у навчальний процес та формування інформаційної компетентності учителів певною мірою представлені у наукових дослідженнях ряду вчених. Ключові питання інформатизації освіти, аналіз педагогічного потенціалу інформатизації навчального процесу розкриті у працях А.Ф. Верланя,

Н.В. Апатової, В.П. Безпалька, А.П. Єршова, М.І. Жалдака, М.П. Лапчика, В.М. Монахова, Н.В. Морзе, С.А. Ракова, Ю.С.Рамського, І.Ф. Следзінського, М.І. Шкіля та ін. Психологічні аспекти використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі досліджувались в роботах П.Я. Гальперіна, В.П. Зінченка, Ю.І. Машбиця, В.В. Рубцова, Н.Ф. Тализіної та ін.

Інформаційні комп'ютерні технології стали перспективним засобом корекційно-розвиваючої роботи з дітьми, що мають порушення мовлення. Вітчизняні та зарубіжні дослідження з використання комп'ютера в корекційно - освітньому процесі переконливо доводять не тільки можливість і доцільність цього, а й особливу роль комп'ютера в розвитку інтелекту, мовлення і в цілому, особистості дитини (С.Новосьолова, Г.Петку, І.Пашеліте, С.Пейперт, Б.Хантер, М.Шеремет, О.Качуровська та ін.)

Проблеми формування різних аспектів інформативної та інформаційно-комунікаційної компетентності учителів початкових класів розглянуто у роботах Шиман О.І., Пєтухова Л.Є., Нікулочкіна О.В., Моцик Р.В., Осіпова О.П., Єршова Н.А. та ін..

Для підвищення інформаційної компетентності учителя-логопеда одним з важливих компонентів є організація **дистанційної освіти**, що дозволяє реалізувати два головних завдання - освіта для всіх та освіта через все життя. Під дистанційною освітою ми розуміємо комплекс освітніх послуг, що надаються широким верствам населення в країні та за її межами за допомогою спеціалізованого інформаційно-освітнього простору. При цьому дистанційна освіта як комплекс освітніх послуг, що надаються дітям з особливими освітніми потребами, базуються на засобах обміну корекційно-навчальною інформацією на відстані (супутникове телебачення, радіо, комп'ютерний зв'язок тощо).

Дистанційна форма навчання потребує наявності мультимедійного обладнання (комп'ютер, принтер, сканер, веб-камера та ін.) за допомогою яких буде підтримуватись зв'язок дитини з центром дистанційного навчання. Під час навчального або корекційного процесу відбувається як спілкування між викладачем та дитиною (батьками дитини) у режимі он-лайн, так і виконання учнем завдань, що надсилаються йому з допомогою електронних засобів.

Дистанційне навчання (ДН) як складова ланка дистанційної освіти може доповнити наявну систему освіти залучити таку категорію студентів, як студенти-інваліди. ДН характеризується розвиненим інформаційно- технічним середовищем, яке дає змогу здійснювати навчання на будь-якій відстані від освітньої організації, гнучкістю навчання, модульним принципом, новими формами контролю навчання, новими функціями викладачів та високою економічною ефективністю.

Для ефективної навчальної роботи студентів-дистанційників потрібні адекватні вимогам світових освітніх стандартів комплекси дидактичного забезпечення з навчальних курсів.

Система дистанційної освіти доповнює очні та заочні форми навчання, не виступаючи їх антагоністом. Вона якнайкраще інтегрується в ці системи, вдосконалюючи та розвиваючи їх, сприяє посиленню інтеграції різноманітних освітніх структур та розвитку неперервної освіти громадян.

На основі опрацювання навчально-методичної літератури нами було з'ясовано, що формування інформаційної компетентності у студентів – цілісна, багатокомпонентна система роботи, спрямована на формування у студентів інтересу до роботи з інформацією та стійких потреб застосовувати інформаційні технології у професійній діяльності, у вирішенні різноманітних навчальних і життєвих питань, у розумінні необхідності інформаційних знань, умінь, навичок і потреби їх постійного вдосконалення на основі самоаналізу.

З метою визначення стану сформованості інформаційно-комунікаційної готовності майбутніх учителів-логопедів до використання інформаційно-комунікаційних технологій у своїй професійній діяльності було проведене анкетування. В ньому взяли участь 90 студентів 5-го курсу відділення «Логопедія» НПУ імені М.П. Драгоманова. Запитання були як відкритого так і закритого характеру. Запропоновані варіанти відповідей було розташовано в порядку значимості. Під час розробки діагностичного методу дослідження пріоритетне значення для нас мали праці Н. Бібік, В. Бондаря, Л. Даниленко, Г. Дмитренка, Ю: Дорошенка, Г. Єльникової, В. Маслова, М. Шеремет присвячені вивченню та оцінюванню управлінської діяльності, моделям професіоналізму педагогічних працівників, критеріям вимірювання їх результативності.

На запитання «Які інформаційні джерела Ви використовуєте для підготовки до навчальних курсів?», 83% студентів на перше місце поставили ресурси Інтернету і тільки 17% надали йому 2, 3 і 4 місця з 6 запропонованих. Друге місце зайняла університетська бібліотека, їй надало перевагу 39% студентів, далі студенти відзначили особисту бібліотеку, а потім вже і особисті контакти з колегами. Останнє місце, на жаль, зайняли наукові конференції та семінари (50%), інша половина студентів не виділила їх взагалі.

На наступне запитання, «Чи розумієте ви, що таке інформаційна компетентність?», більшість студентів (78%) вказали на відповідь «приблизно», «десь чула(в), але не зрозуміле» – зазначили 17% опитуваних. Відповідь «Так» обрало лише 5%, проте приємно здивувало, що ніхто не обрав відповідь - ні. Отже, можна припустити, що всі студенти, принаймні чули цей термін.

Інше питання стосувалося оцінки студентами своїх вмінь щодо користування технічними засобами. Результати були наступними: добре – 67%; задовільно – 22%; відмінно – 11%. Варіант відповіді «Не задовільно» не обрав жоден зі студентів.

Наступне питання стосувалося щодо типів діяльності, для яких на їхню думку найбільш актуальна розробка комп'ютерних засобів. Перше місце отримав фронтальний тип (пояснення матеріалу) – йому надали перевагу 39% опитуваних. Відповідно індивідуальний (закріплення вдома) відмітили 33% опитуваних, для підготовки додаткових матеріалів – 28%, індивідуально-фронтальний (закріплення матеріалу) – 17%; самостійна робота – 6%. Останнє місце належить управлінню навчанням, 70% студентів його не виділили взагалі, всі інші вважають, що для нього найменш актуальна розробка комп'ютерних засобів.

Наступне запитання пердбачало визначення необхідності розробки засобів програмованого навчання, серед яких

39% студентів обрали електронні довідники, енциклопедії, 28% – програми-тренажери, 17% – мультимедійні електронні підручники, 6% – демонстраційні засоби та програми контролю знань.

Найбільш значущими здібностями для студентів виявились такі: загальна освідченість – 39%, гнучкість мислення – 22%, самостійність – 17%, креативність – 11%, навчальна компетенція – 6%. Всі інші здібності (гнучкість в застосуванні знань, досвіду, методів; уміння слухати; організаційні здібності; упевненість у собі; освоєння професійної техніки; здатність брати на себе відповідальність; знання методів; здатність вирішувати проблеми; уміння працювати в команді; здатність опрацювати за короткий час велику кількість інформації, володіння інформаційними технологіями; володіння методами пізнання; здатність враховувати точки зору й інтереси інших; ініціатива) на думку студентів дещо менше заслуговують на увагу.

Більшість респондентів (67%) відповіли стверджувально щодо того, чи потрібно застосовувати у роботі з дітьми (логопеду) новітні інформаційні технології. Однак інші вважають, «що потрібно, проте не завжди» (27%) або навіть «дуже рідко» (6%). Відповідь «Ні» не обрав ніхто.

Визначення ставлення студентів до дистанційної форми навчання щодо поглиблення знань з предмету виявило у відповідях наявні розбіжності. Наприклад, 28% опитуваних вважають, що тільки дистанційна форма навчання може забезпечити якісну освіту. Інші ж, що для отримання якісної освіти потрібно суміщати дистанційну та очну форми навчання (62%). І лише 10% переконані в тому, що дистанційна форма навчання не зможе забезпечити належними знаннями та практичними уміннями.

В результаті наступного запитання було з'ясовано, що сучасні технічні засоби навчання, на думку 84% студентів, сприятимуть більш ефективному використанню можливостей інклюзивного навчання для дітей з особливими освітніми потребами. Інші 16% опитуваних надають перевагу традиційним засобам. На думку 64% студентів розроблення та впровадження спеціальних курсів дистанційного навчання для студентів-логопедів є дійсно потрібним. 36% вважають інакше.

На прохання зазначити саме ті інформаційні технології, які майбутні вчителі-логопеди хотіли б бачити в своєму кабінеті отримано наступні відповіді: 72% студентів не уявляють свій майбутні кабінет без комп'ютера, логопедичні програми прагнуть використовувати у своїй роботі лише 56%. Проектор обрало 22% студентів. Інтернет технології, інтерактивну дошку, мікрофон та навушники вважають доречним використовувати 11% опитуваних. Відповідно 6% п`ятикурсників також ще зазначили екран, відеокамеру, дошку, планшет, мультимедійні засоби, магнітофон, розвиваючі ігри, електрозонди.

Підсумовуючи результати анкетування можемо зазначити, що більшість студентів–логопедів виявили інтерес щодо впровадження дистанційних курсів навчання для поглиблення своїх знань з спецпрактикуму «Інформаційні технології в професійній підготовці майбутніх учителів-логопедів» та з курсу «Нові інформаційні технології», оскільки вважають, що така форма навчання зможе забезпечити якісну освіту і значно заощадити час.

На основі опрацювання науково-методичної літератури [1, 5, 6], та виявлення стану сформованості інформаційно-комунікаційної готовності майбутніх вчителів-логопедів до використання НІТ у своїй професійній діяльності нами було розроблено етапи формування інформаційної компетентності студентів-логопедів засобами дистанційного навчання.

На *пропедевтичному* етапі передбачається виявлення залишкових знань і умінь шкільного курсу "Основи інформатики та обчислювальної техніки" у студентів. Йдеться про актуалізацію у студентів мінімуму необхідних знань, що забезпечують загальнонавчальне вміння використовувати комп'ютер для вирішення навчальних завдань.

Базовий етап формування інформаційної компетентності характеризується усвідомленням та сприйняттям студентами загальної мети та конкретних завдань комп'ютеризації освіти, засвоєнням знань відповідних галузей використання комп'ютерів у навчально-виховному процесі та вміння вирішувати професійні завдання за допомогою засобів ІКТ за готовими зразками. Цей етап має наслідувальний характер оволодіння вміннями і реалізується шляхом багаторазового відтворення та заучування дій і операцій, що відпрацьовуються.

На *інтегрально-методичному етапі* формування інформаційної компетентності передбачається формування у майбутніх учителів-логопедів узагальнених умінь використовувати інформаційні технології для вирішення широкого кола професійних завдань у нових умовах діяльності. Цей етап характеризується проявом високого рівня активності та самостійності у процесі практичного використання набутих знань та попередніх умінь, розширенням сфери пошукової діяльності у процесі оволодіння теоретичною основою вмінь.

На *практично-рефлексивному етапі* передбачається формування у майбутніх учителів-логопедів поліфункціональних умінь. Для цього на основі глибокого розуміння студентами структури та змісту навчання дітей у спеціальних закладах освіти формувати готовність майбутнього вчителя самостійно, свідомо і раціонально організовувати індивідуальну творчу професійну діяльність за допомогою ІКТ в умовах інтегрованого навчання дітей з порушеннями мовлення.

Контрольно-коригувальний етап формування повинен включати контроль за результатами підготовки, виявлення відхилень та їх усунення. Для його здійснення необхідна розробка спеціальних анкет, експрес-тестування, контрольні роботи з використанням комп'ютерної техніки. Регулювання процесу навчання необхідно здійснювати не тільки викладачу, але й студентам шляхом саморегулювання, а також за допомогою виконання індивідуальних завдань.

Оцінювально-результативний етап передбачає оцінювання викладачем та самооцінювання студентами досягнутих у процесі підготовки результатів, відповідності їх поставленим навчально-виховним завданням, проектування нових завдань. Це досягається на основі аналізу результатів тестування, виконання планових лабораторно-практичних та контрольних робіт, складання заліків та іспитів, виконання та захисту наукових досліджень.

Реалізація зазначених етапів формування інформаційної компетентності майбутніх учителів-логопедів вбачається завдяки розробці дистанційних курсів навчання студентів з метою поглиблення вивчення курсу «Нові інформаційні технології» та спецпрактикуму "Інформаційні технології в професійній підготовці майбутніх учителів-логопедів".

Впровадження та розміщення навчальних матеріалів планується на основі системи керування навчальним процесом Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment). Система спрямована на створення ефективних рішень для електронного навчання і дистанційних курсів, розповсюджується безкоштовно як Open Source-проект.[15]

Система "Moodle" має такі основні риси:

1) придатна як для дистанційного, так і для очного навчання;

2) має компонентну (модульну) організацію;

3) містить ефективні засоби планування навчального процесу (календар, дошка оголошень, розклад навчального процесу);

4) має "легкий", ефективний, сумісний локалізований web-інтерфейс;

5) підтримує різні типи контенту – від простого тексту до мультимедіа та математичних формул;

6) має ефективні засоби організації контролю знань (підтримка 9 типів тестів, адаптивні тести);

7) має інструменти аналізу статистики діяльності школярів (активності, опитування і та ін.);

8) містить засоби організації інтерактивної взаємодії, спілкування та зворотного зв'язку (форуми, чати, ел. пошта і та ін.);

9) має ефективні засоби адміністрування та безпеки;

10) просте встановлення на будь-яку платформу, що підтримує PHP, для роботи необхідна тільки одна база даних;

11) підтримує такі сучасні бази даних: MySQL, PostgreSQL, MSSQL, Oracle, Interbase, Foxpro, Access, ADO, Sybase, DB2 і ODBC;

12) підтримує освітні стандарти (AICC (Aviation Industry CBT Committee) та SCORM (Sharable Content Object Reference Model) - v1.1, v1.2, v1.3)

За допомогою системи "Moodle" можна забезпечити також адаптацію до вимог, які на основі Болонської декларації передбачені впровадженням європейської кредитно-трансферної та акумуляційної системи (ECTS).

За даними http://www.moodle.org у Україні зареєстровано 95 Moodle сайтів. З них лише 38 сайтів забезпечують дистанційне навчання:

Таким чином, створення системи науково-методичної роботи засобами дистанційного навчання дозволить учителям-логопедам постійно удосконалювати і розвивати свою компетентність щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій, сприятиме реалізації особистісно-орієнтованого і діяльнісного підходів, дозволить сформувати новий рівень викладання навчального матеріалу, що грунтується на цифрових технологіях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дрогайцев О.І. Формування інформаційної компетентності студентів вищих навчальних закладів у процесі навчання гуманітарних дисциплін: автореф. Дис. На здобуття наук. Ступеня канд. Пед. Наук : 13.00.09 // О. І. Дрогайцев**;** Криворізький держ. Пед. Ун-т. - Кривий Ріг, 2009.

2. Кукушкіна, О.І. Комп'ютер в спеціальному навчанні. Проблеми, пошуки, підходи / О.І. Кукушкіна / / Дефектологія. - 1994. - № 5. - С. 65 - 73.

3. Нові інформаційні технології в логопедичній роботі / Гаркуша Ю. Ф., Маніна Є.В., Черліна Н.А. / / Логопед - 2004, № 2.

4. Полулященко І.В. Застосування комп'ютерних технологій у логопедичній роботі майбутніх фахівців / / Фундаментальні дослідження. - 2008. - № 1 - стор 63-64

5. Татауров В.П. Інформаційно-комунікаційні компетентності майбутнього вчителя молодших класів. Звітна наукова конференція Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України : Матеріали наукової конференції. – Київ : ІІТЗН НАПН України, 2011. – 111 с.

6. Уваров А.Ю. Комп'ютерна комунікація в навчальному процесі / А.Ю. Уваров / / Педагогічна інформатика. - 1993. - № 1. - С. 18.

УДК: 376 091-058.264

НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ИЗУЧЕНИЯ ТЕМПО-РИТМИЧЕСКОЙ СТОРОНЫ РЕЧИ

Кижло И.В.
Белорусский государственный педагогический
университет имени Максима Танка

У науковій статті розглядаються лінгвістичний, психолінгвістичний, психологічний аспекти вивчення темпо-ритмічної сторони мовлення. Розкривається роль темпо-ритмічної сторони мовлення у формуванні комунікативної компетенції.

В научной статье рассматриваются лингвистический, психолингвистический, психологический аспекты изучения темпо-ритмической стороны речи. Раскрывается роль темпо-ритмической стороны речи в формировании коммуникативной компетенции.

In the scientific article linguistic, psycholinguistic, psychological aspects of studying of the tempo-rhythmic side of speech are considered. The role of the tempo-rhythmic side of speech in formation of communicative competence is revealed.